TARTU ÜLIKOOL
1632

Ränne ja rände hoiakud

Mare Ainsaar

Tartu, 28.november 2015

- https://www.youtube.com/watch?v=XxSnhLIoPGg
- 2013 tasakaalukas

TARTU ÜLIKOOL

immigratsioon

konflikt

Usk RIIKi

Viha, vaenulikkus

Radikaliseerumine

sallivus

2015

- Enamus reegleid enam ei kehti (2015 sügis)
- November muutuvad süsteemid (kaob piirideta Euroopa, muutuvad riikide poliitikad) ja püütakse (vana) korda taastada

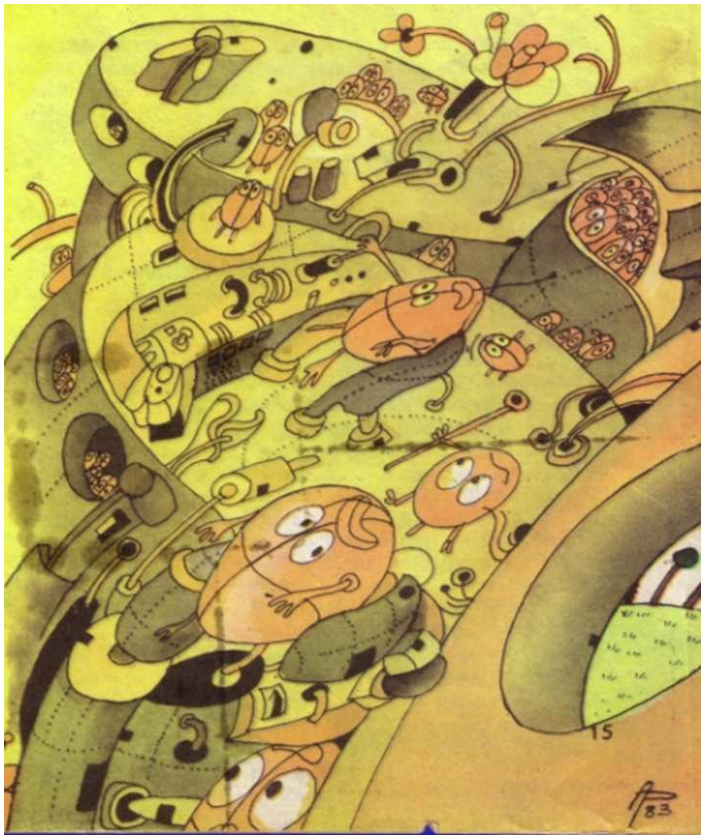

- Käsitlemine peab olema adekvaatne
- Lihtsad üldistused ja võõraviha
- Eri äärmuste huvirühmad meedias esindatud, kuigi mõistlik võib olla kesktee
- Roll õpetajatel

Migrantide arv tõuseb

- Maailmas migrantide arv on tõusnud, kuid % kogu rahvastikust on jäänud samaks (regionaalsed erinevused, Zlotnik 2002)

Euroopa rahvastiku kasv

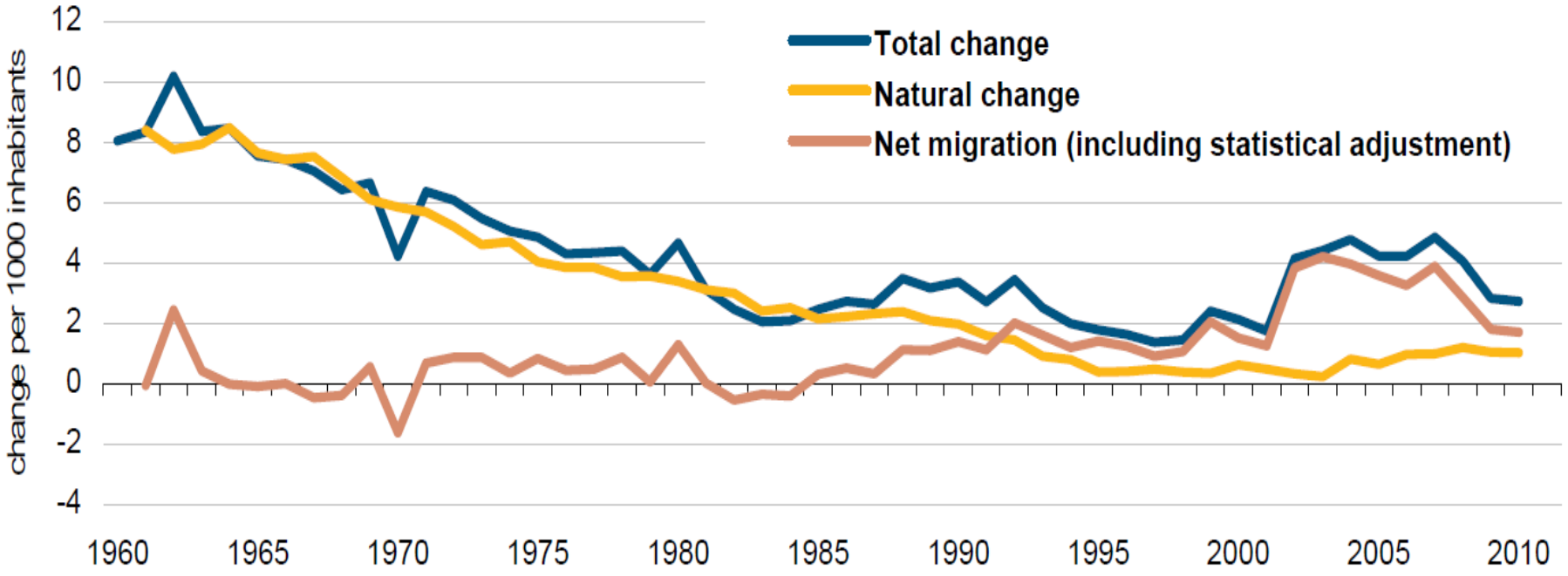

Source: Eurostat (online data code: demo_gind)

Ränne

Välisränne

Siseränne

Kultuuride erinevused
Riigi piir kui barjäär

www.dailymail.co.uk

TARTU ÜLIKOOL

Välismaalased (teise riigi kodanikud) ja välismaal sündinud 2011

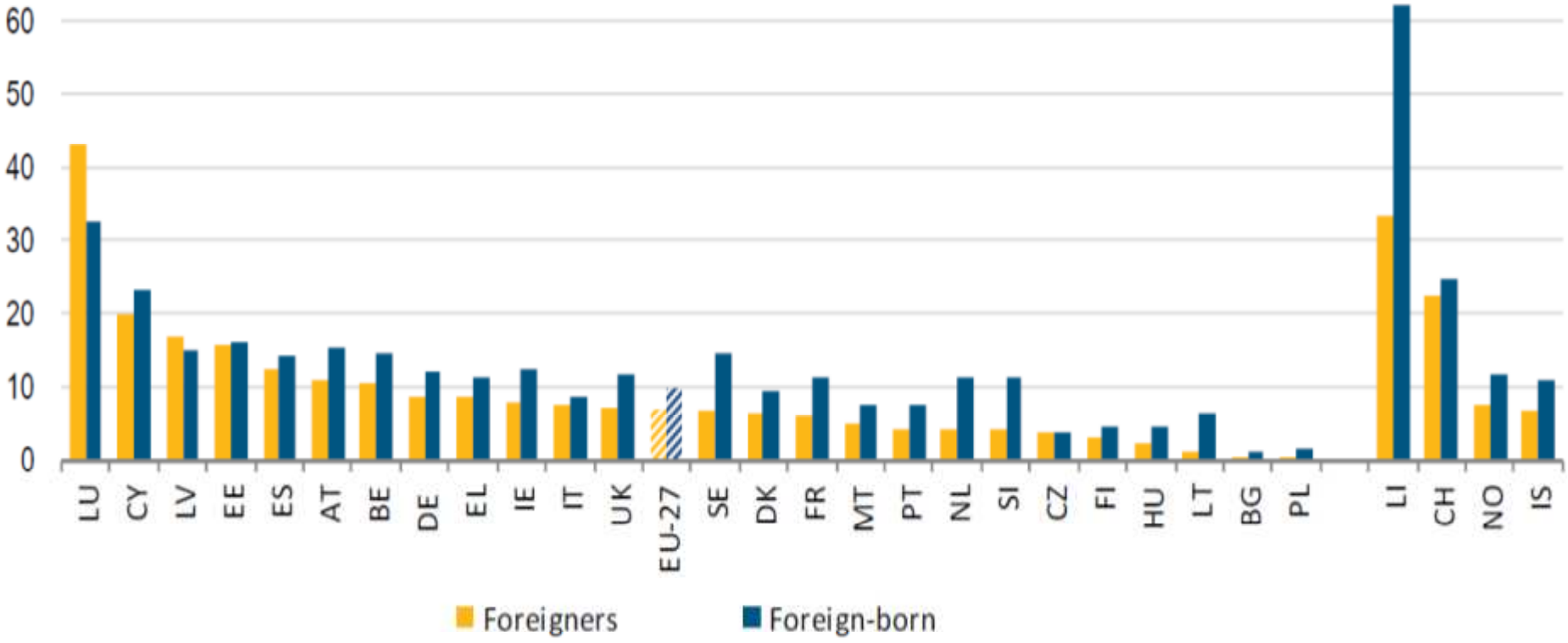

Stat in Focus 31/2012

Välismaal sündinute päritoluriigi tüüp

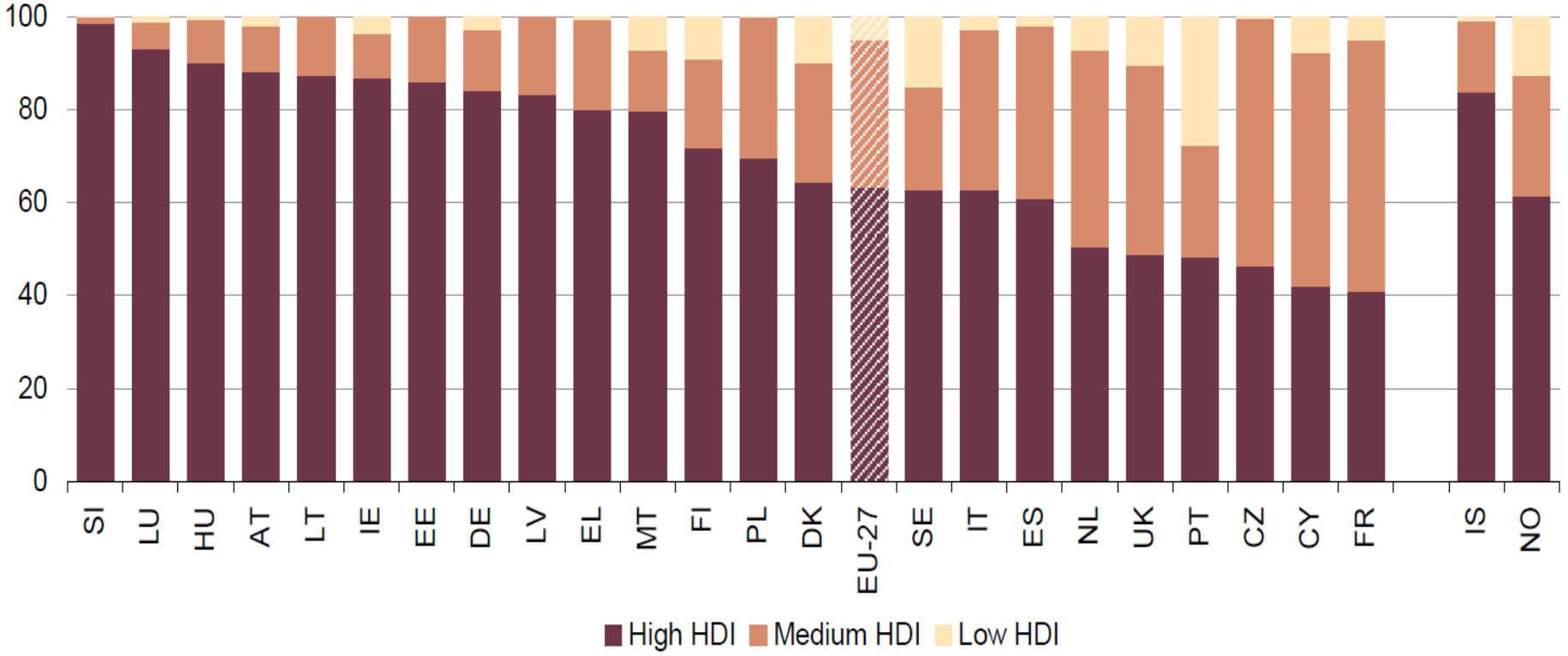

Stat in Focus 34/2011

TARTU ÜLIKOOL

Välisränne = seadused + rändesotsioloogia

- Viisa
- Elamisluba
- Tööluba
- Kodakondsus

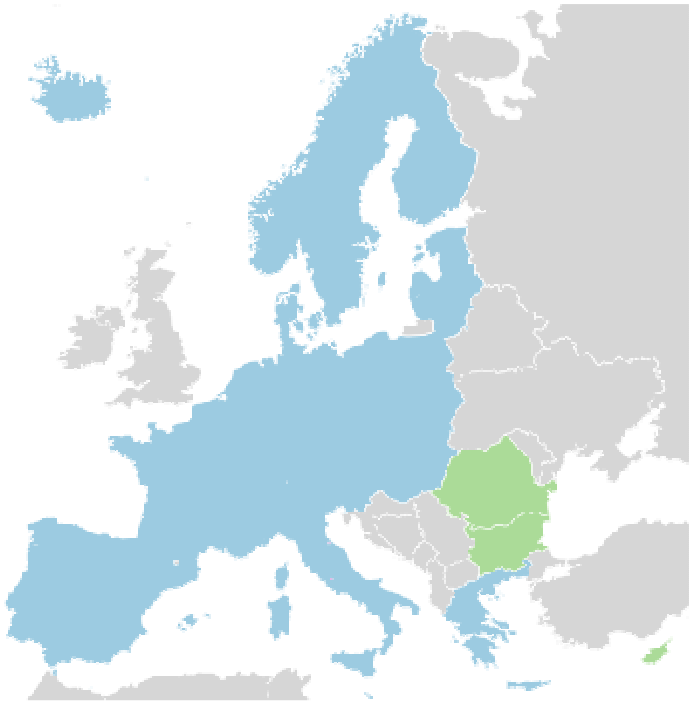

- 1985 Schengeni riikidel ühine piir ja piirikontroll.
- Dublini konventsioon 1990 pagulaste kontroll
- 1997 EL seadusandluse osa
- 2006 vaba liikumise lepe

Peamised välisrändajate tüübid

Õppimisränne

Immigrandid

Perekondade ühinemine

Tööränne, majanduslikud põhjused
legaalsed + illegaalsed

Asüüli taotlejad,

Kvalifitseeritud

Vähekvalifitseeritud

Pagulased

SUNDRÄNNE?

Põgenemine ja põgenik?

TARTU ÜLIKOOL

Pagulased = Genfi pagulaste konventsioon 1951

- rass
- religioon
- rahvus
- teatud rühma kuulumine
- poliitilised tõekspidamised

Süsteemi kuritarvitamine

Asüülitaotlejad Eestist sõidavad Londonisse turistidena

¼ pagulastaotlustest rahuldati Euroopas enne 2015

- http://www.ohtuleht.ee/91181

Inimesed liiguvad parema elu poole

TARTU ÜLIKOOL 1632

Pagulased

- Kvoodipagulased - sõelumine
- De facto
- Humanitaa

UNGARI

1. Konventsiooni pagulased
2. Humanitaarsetel kaalutlustel
3. Pagulaslaagrites sündinud lastele
4. Ajutiselt kaitstud välismaalased
5. Aktsepteeritud välismaalased
6. Kindlasse rühma kuuluvad välismaalased (jugoslaavlased)
7. Aktsepteeritud välismaalased, keda ei saadeta tagasi

TARTU ÜLIKOOL
1632

Illegaalide legaliseerimine Obama 2013 ettepanek

- Illegaalsetele immigrantidele pakutakse teed alalise elamisloa ja kodakondsuse juurde, mille eeltingimuseks on maksude tagantjärele maksmine, inglise keele omandamine, taustakontrolli läbimine ning USA kultuuri tundmise demonstreerimine

- Ühendriikide piiride ja viisarežiimide tugevdamine ning vanemate poolt ebaseaduslikult riiki toodud noorte õiguslikult hallilt alalt väljumise kiirendamine

Decisions on asylum applications in 2011

	Decisions*			Positive decisions**				Resettled refugees
	Total	First instance	Final decisions on appeal	Total	Of which:			
					Refugee status	Subsidiary protection	Humanitarian reasons	
EU27	**365 615**	**237 395**	**128 220**	**84 110**	**42 680**	**29 390**	**12 040**	**4 090**
Belgium	30 290	19 825	10 465	5 545	4 230	1 315	-	25
Bulgaria	625	605	20	210	10	200	-	-
Czech Republic	1 440	685	755	705	220	465	25	0
Denmark	5 805	3 570	2 235	1 735	955	585	190	515
Germany	64 870	40 295	24 575	13 045	8 780	1 015	3 250	145
Estonia	75	65	10	15	10	5	5	0
Ireland	2 695	1 365	1 325	150	135	15	-	45
Greece	9 295	8 670	625	585	240	165	180	0
Spain	3 395	3 395	:	1 010	340	650	20	-
France	76 765	42 220	34 550	10 740	8 270	2 470	-	130
Italy	25 655	24 150	1 505	7 485	1 870	2 265	3 350	0
Cyprus	5 805	2 630	3 175	135	70	5	60	-

Eesti on asüülitaotlejate seas euroliidu kõige ebapopulaarsem maa

- http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/eesti-on-asuulitaotlejate-seas-euroliidu-koige-ebapopulaarsem-maa.d?id=42935857

MIKS SEE NII ON?

TARTU ÜLIKOOL
1632

Õigus keelduda pagulase staatuse andmisest kui…

- Tagakiusamise ja kardetava tagakiusamise segi ajamine
- Identifitseerimisest keeldumine
- Valeandmete ja dokumentide esitamine
- Ei ilmu kahe nädala jooksul mõjutavatel põhjustel intervjuule

Asüülitaotlused

- Esimese ohutu riigi kontseptsioon – ei tohi olla asüüli koha valikut
- Liikumisvabadus

- Kohanemine
  - Kahepoolne protsess
  - Info Eesti poole kohta (ESS uuring)

Inimkaubandus mõisted

- Kaubandus – ei ole selget definitsiooni, enamasti pikaajalisem kasu + kasusaaja, vahendaja (näit sundabielud, pettusega töö), illegaalne (ohtlik, ebaturvaline), võib olla inimese vabal tahtel, kuid sageli seotud pettuse ja sundusega
  - Inimeste transport, liigutamine, vastuvõtmine ähvarduse, jõu, pettuse või nende haavatavuse ära kasutamisega.

PM 05.02.13 Türklane pani tütre mehele lehma eest

Kaubitsemine

- Smuugeldamine – ühest riigist teise illegaalne toimetamine, kaubitsemine võib olla nii siseriiklik kui välismaale
- Transport ja ekspluateerimine võivad olla ühe ahela sõltumatud lülid
- Kaubitsemise keskmine aasta kasum inimese pealt US$ 67,200, Asias ja Aafrikas US$ 10,000 (ILO 2005).
- Rohkem keskmise sissetulekuga inimeste/riikide probleem kui vaeste

Tähtsamad lähteriigid

Albaania, Valgevene, Bulgaaria, Hiina, Leedu, Niger, Moldova, Rumeenia, Venemaa, Tai.

880 000 ELs
80% naised
¾ seksuaalne ärakasutamine

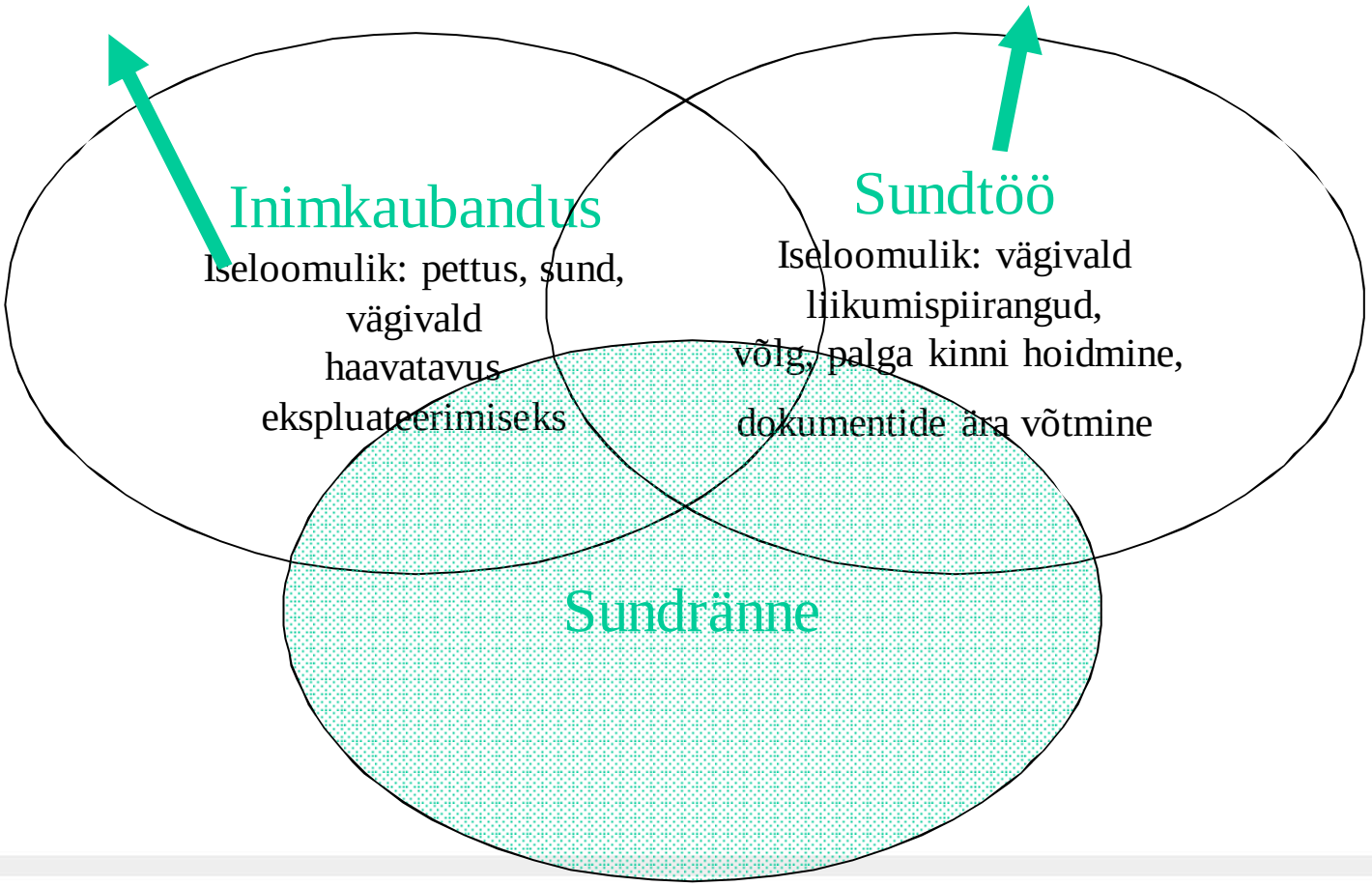

TARTU ÜLIKOOL
1632

Keda puudutab

- Politsei, vägivalla, prostitutsiooniga tegelevad inst.
- Diplomaadid
- Ametnikud
- Piirivalve
- Konsulaarteenistus, administratsioonid
- Sadamad, lennujaamad
- Juristid
- Reiskorralduse ja transpordiga tegelevad inimesed
- Majutusega tegelevad inimesed
- Laste ja noorte teenistused
- Sotsiaalteenuste pakkujad
- Tervishoiuasutused
- Asüüli ja pagulasametnikud
- Kuritegevuse vähendamisega tegelevad üksused
- Alkoholi ja narkootikumidega tegelevad inst.
- Ohvriabi
- Koolid
- Sotsiaalkindlustus
- Klubi ja alkoholitööstus
- Meelelahutussektor
- Meedia
- Teadus
- Rändeorganisatsioonid
- Investeeringutega tegelvad inst
- Kohtunikud

Kõige suurem probleem on ebaseaduslik ränne

Rände seaduspärasused

Ravenstein 1870-1880

- enamus migrante liigub lühikestel vahemaadel (st kaugus vähendab rännet)
- pikemad ränded on seotud suuremate linnadega (st linnad on suuremad tõmbekeskused)
- enamik migrante liigub samm-sammuliselt
- iga rändevoog põhjustab tagasirännet
- sugulaste olemasolu mõjutab rännet
- pikema riigipiiriga riikides on paremad võimalused sisserändeks

Rändevood sõltuvad veel

- Rände potentsiaalist (noorte inimeste hulgast)
- Tingimuste erinevuse VAHEST
- Tõuke ja tõmbejõududest
- Barjääride puudumisest
  - Seadused, piir, keel, kultuur, kliima, sotsiaalsed suhted, info puudus jne

MÕTLEMISÜLESANNE: MIS HOOBASID KASUTATAKSE?

- UK sotsiaalkampaania 2013 sõnumiga: “UKs on vilets ilm”

- Bulgaarias ja Rumeenias on kasvanud plahvatuslikult tööpakkumisagentuuride arv, mis pakuvad tööd eelkõige Suurbritannias. Suurbritannia tööjõuturg on paindlikum ja tööd saab kergemini kui näiteks Saksamaal või Prantsusmaal
- Tahetakse uue sotsiaalkampaania abil lükata ümber arusaam, et «Briti saartel on isegi teed kullatud».
- Lisaks sõnumile muudetakse seadust:
  - Sisserändaja saab maalt välja saata, kui ei ole kolme kuu jooksul endale tööd leidnud
  - hakatakse nõudma dokumenti selle kohta, kas tal on sissetulek, millega ta saaks esimesed kuus kuud ära elada

TARTU ÜLIKOOL

Välisrände mõjutajad OECD riikides (Belot ja Ederveen 2012)

ON MÕJU

- Avatud piirid
- GDP sihtkohas
- GDP lähtekohas
- Lähtekoha rahvastik
- Distants
- Keeleline distants
- Ühine piir
- Lähtekohas noorte %
- Naiste positsioon sihtkohas
- Töötus sihtkohas
- Sihtkoha rahvastik

EI OLE MÕJU

- Töötus lähtekohas
- Kolmanda taseme haridusega in. osa lähtekohas
- Kultuuride distants

TARTU ÜLIKOOL
1632

Rände tulemus on kahepoolne protsess

- Võõraviha?
- Rassisms?
- Hirm?
- Konseravtiivsus?
- Sallimatus?
- Tarkus?

TARTU ÜLIKOOL
1632

www.ess.ut.ee

European Social Survey
Euroopa Sotsiaaluuring

RIIKLIKULT TUNNUSTATUD
TEADUSE POPULARISEERIJA 2015

TARTU ÜLIKOOL

Eestimaal valmisolek lubada inimesi riiki

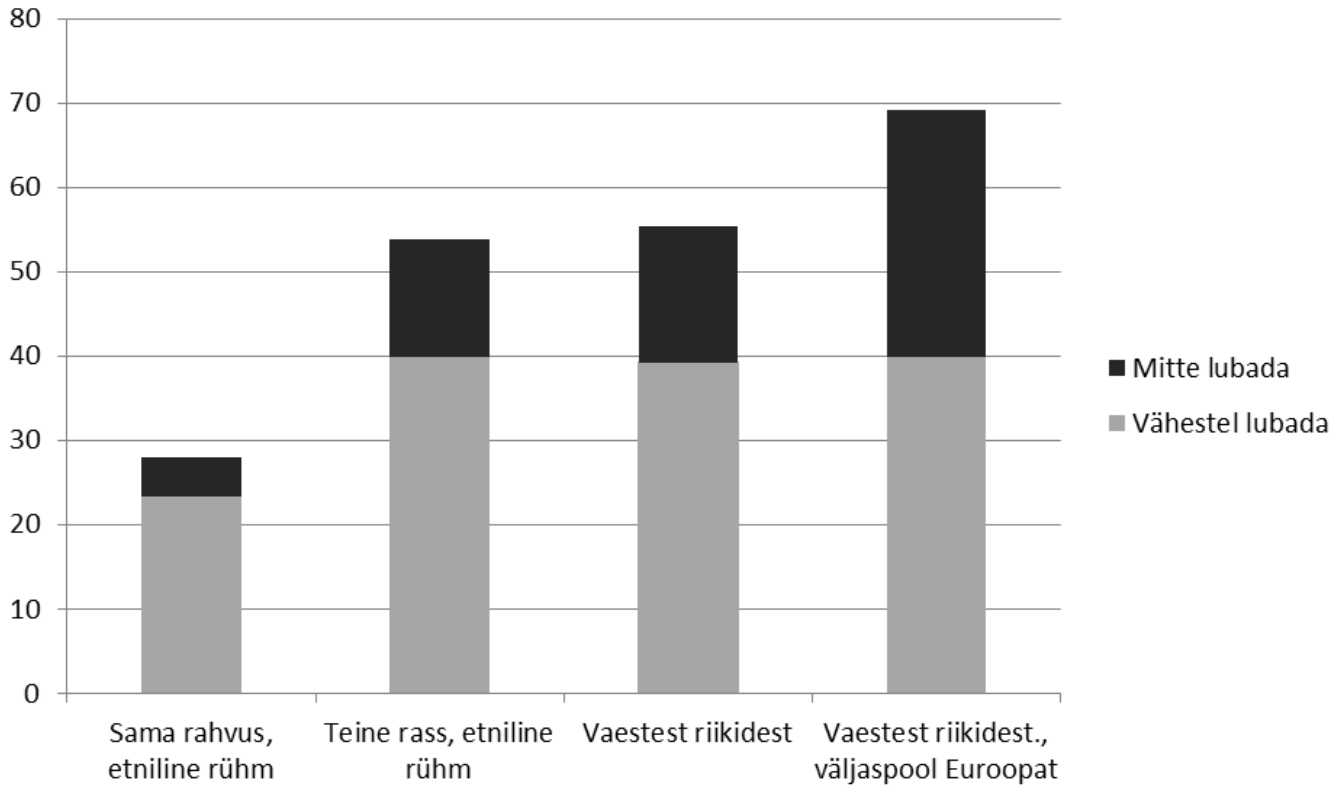

Rände mõju

- Sihtkoht
  - demograafiline olukord paraneb
  - majanduslik olukord paraneb, va teatud juhud
  - nõudlus, pakkumine
  - kultuuride kohanemine???
- Lähtekoht
  - majanduslik olukord?
  - demograafiline olukord halveneb

Immigratsiooni kasu (2014)

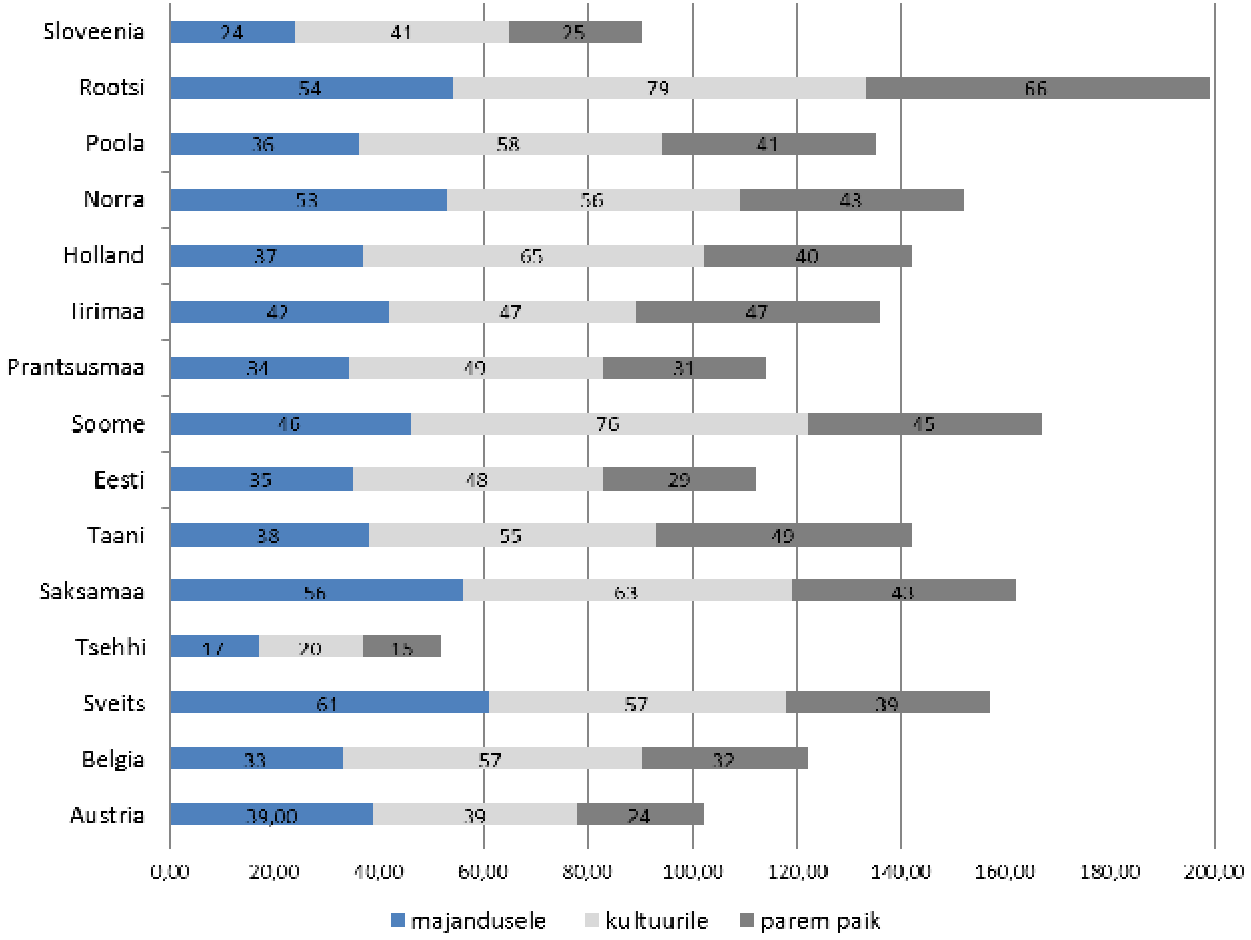

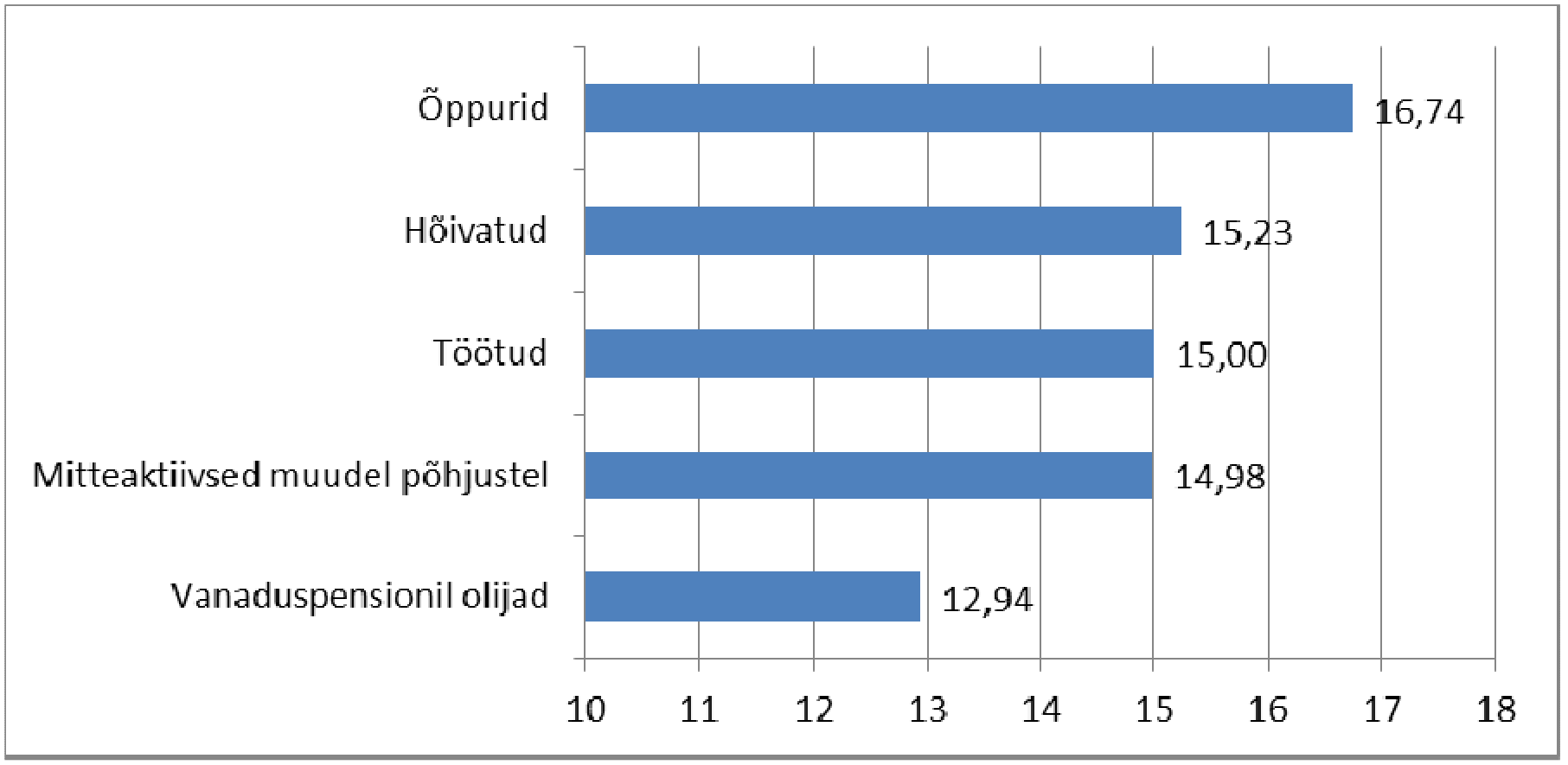
Õppurid
16,74
Hõivatud
15,23
Töötud
15,00
Mitteaktiivsed muudel põhjustel
14,98
Vanaduspensionil olijad
12,94
10
11
12
13
14
15
16
17
18

TARTU ÜLIKOOL
1632

Immigrantidesse suhtumine ja vanus

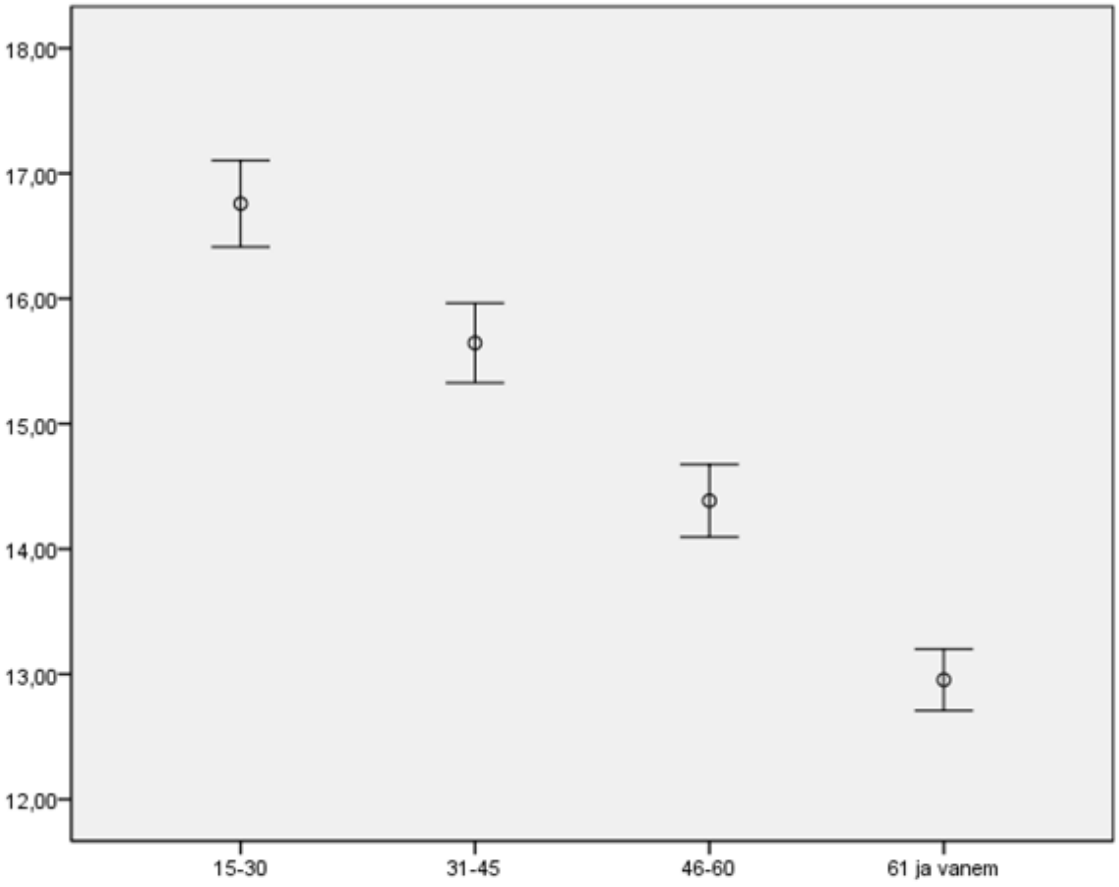

1-väga negatiivne (summa 5-11, 10,2%),
2-negatiivne (summa 12-13, 14,9%),
3-neutraalne (summa 14-17, 49,2%),
4-positiivne (summa 18-19, 15,4%),
5-väga positiivne (summa 20-25, 10,3%).

Immigrantidesse suhtumine ja haridus

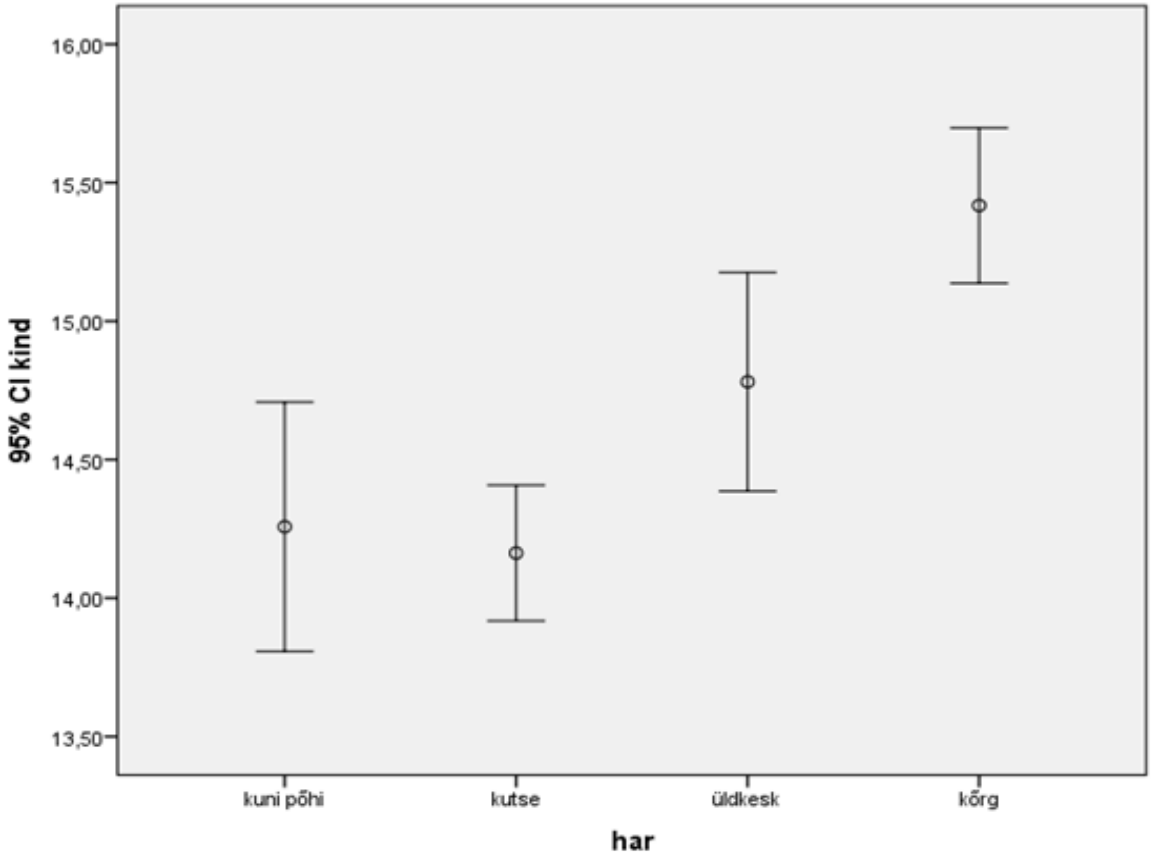

Immigrantidesse suhtumine

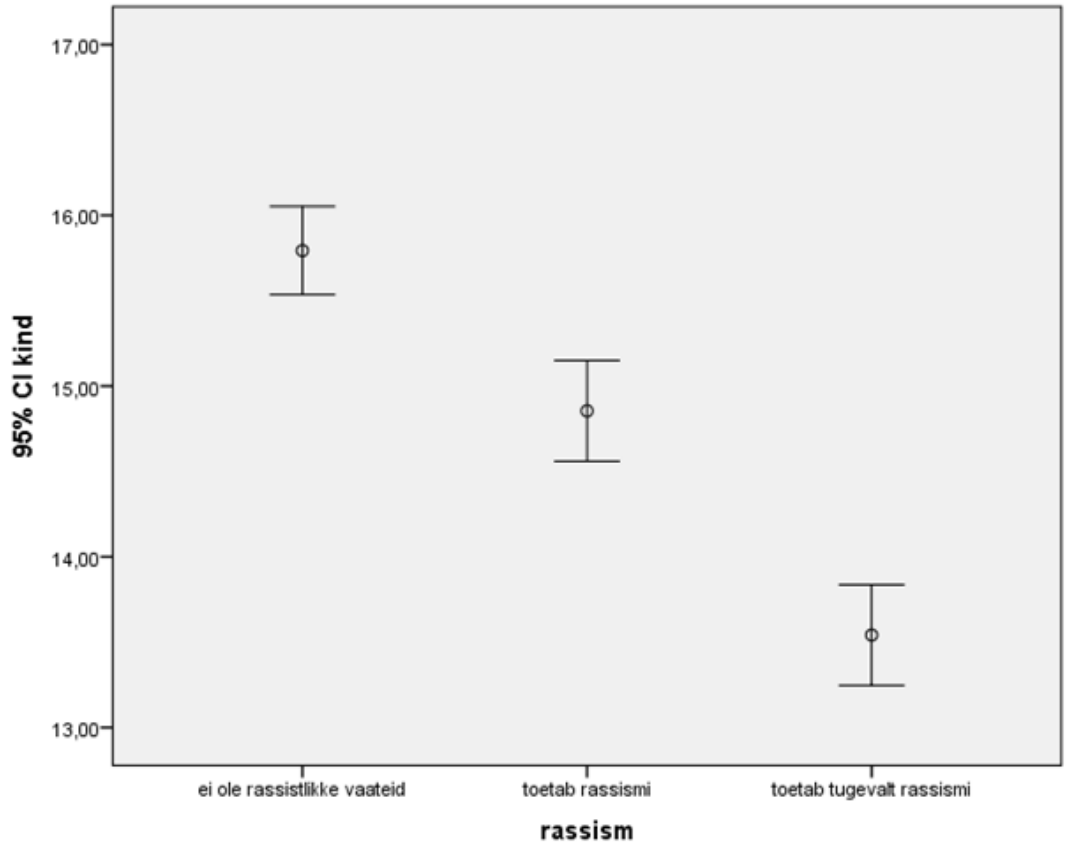

Rassism

Immigrantidesse suhtumine

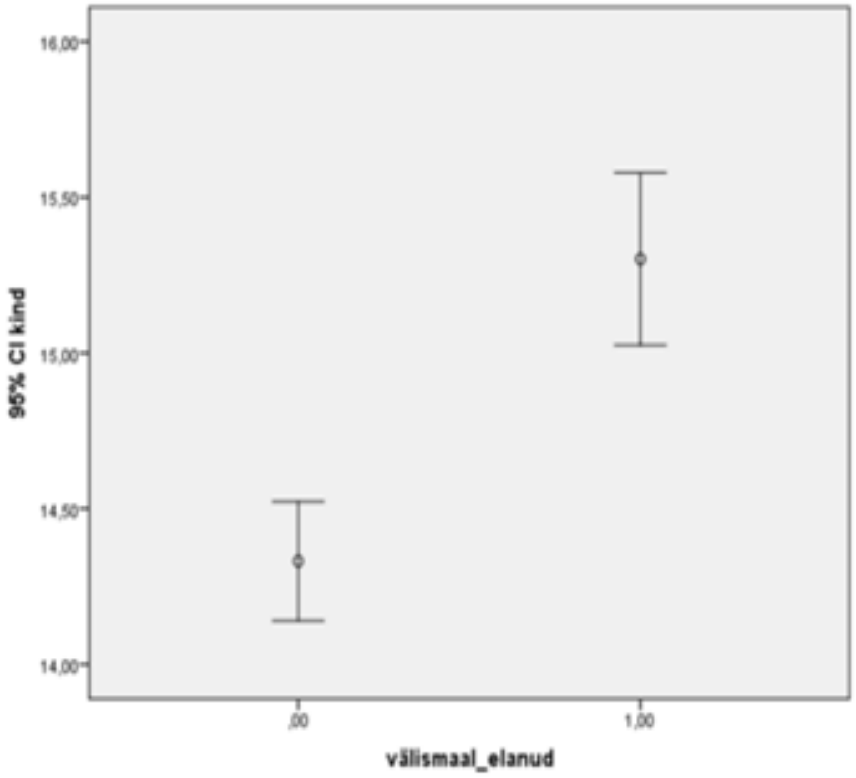

Välismaal elanud

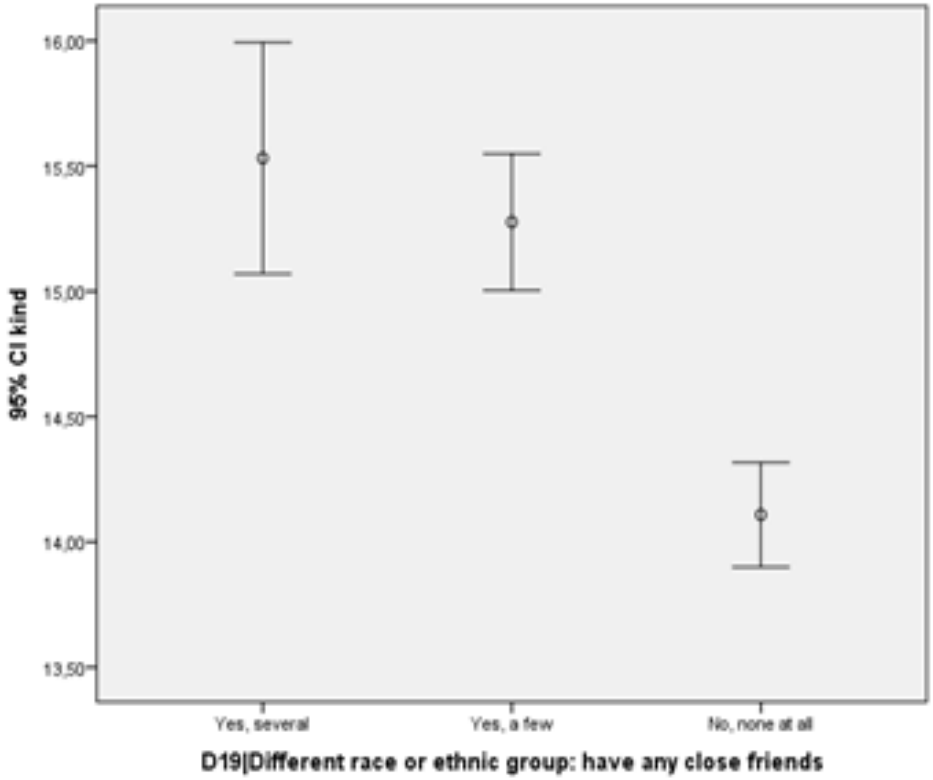

On kontakte teiste etniliste rühmadega

Mida nõutakse sisserändajalt

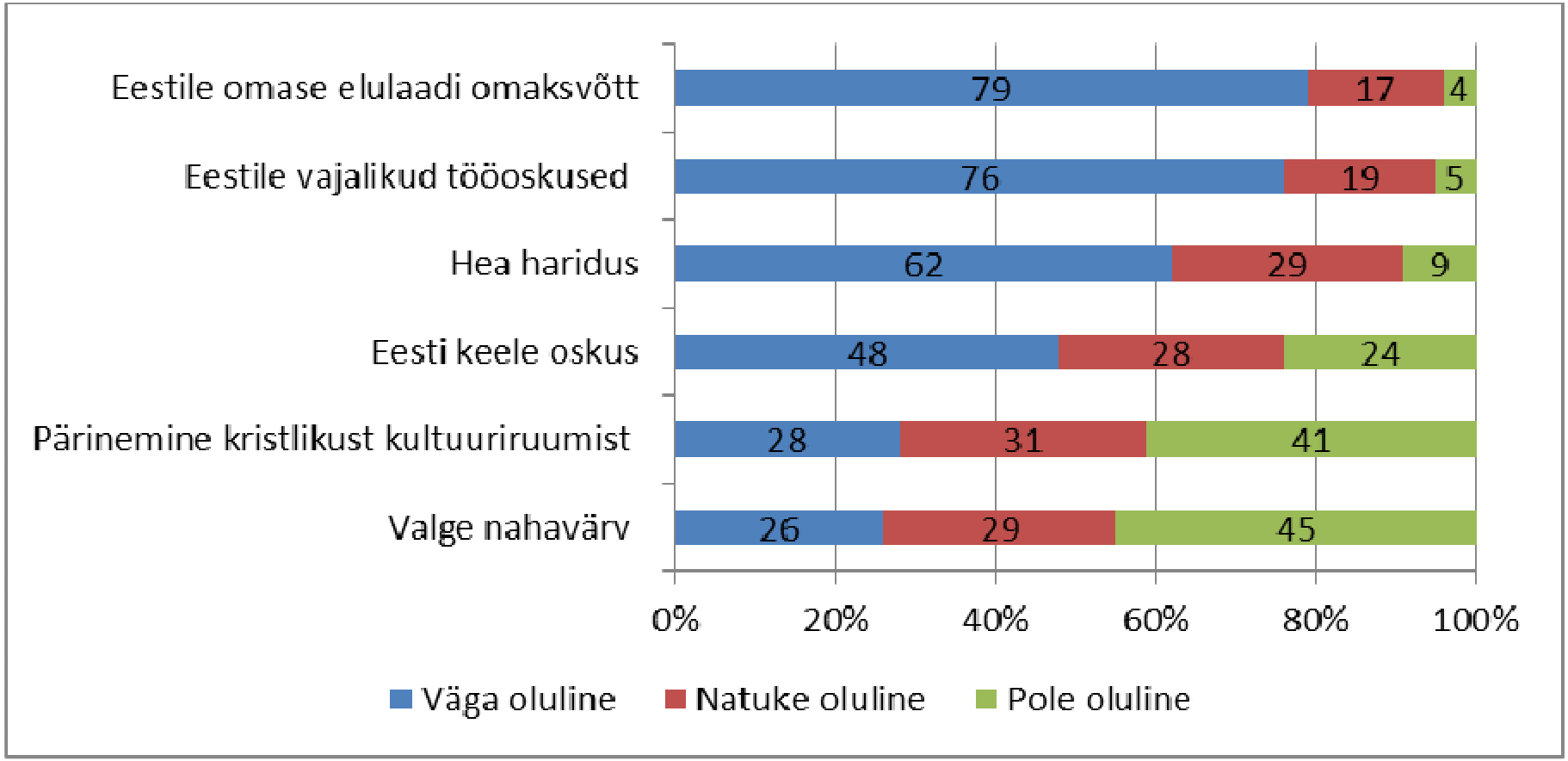

TARTU ÜLIKOOL

Millal peavad saama samad sotsiaalsed õigused?

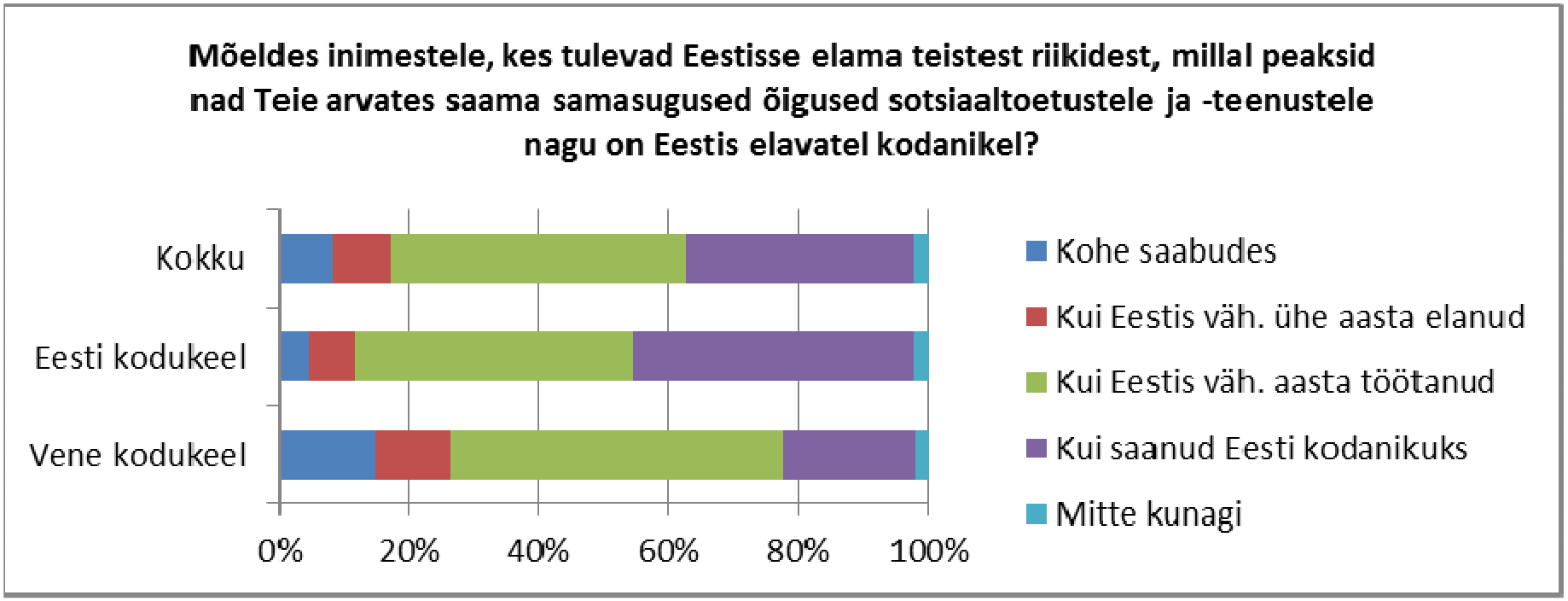

Teisest rassist, rahvusest immigrant ...

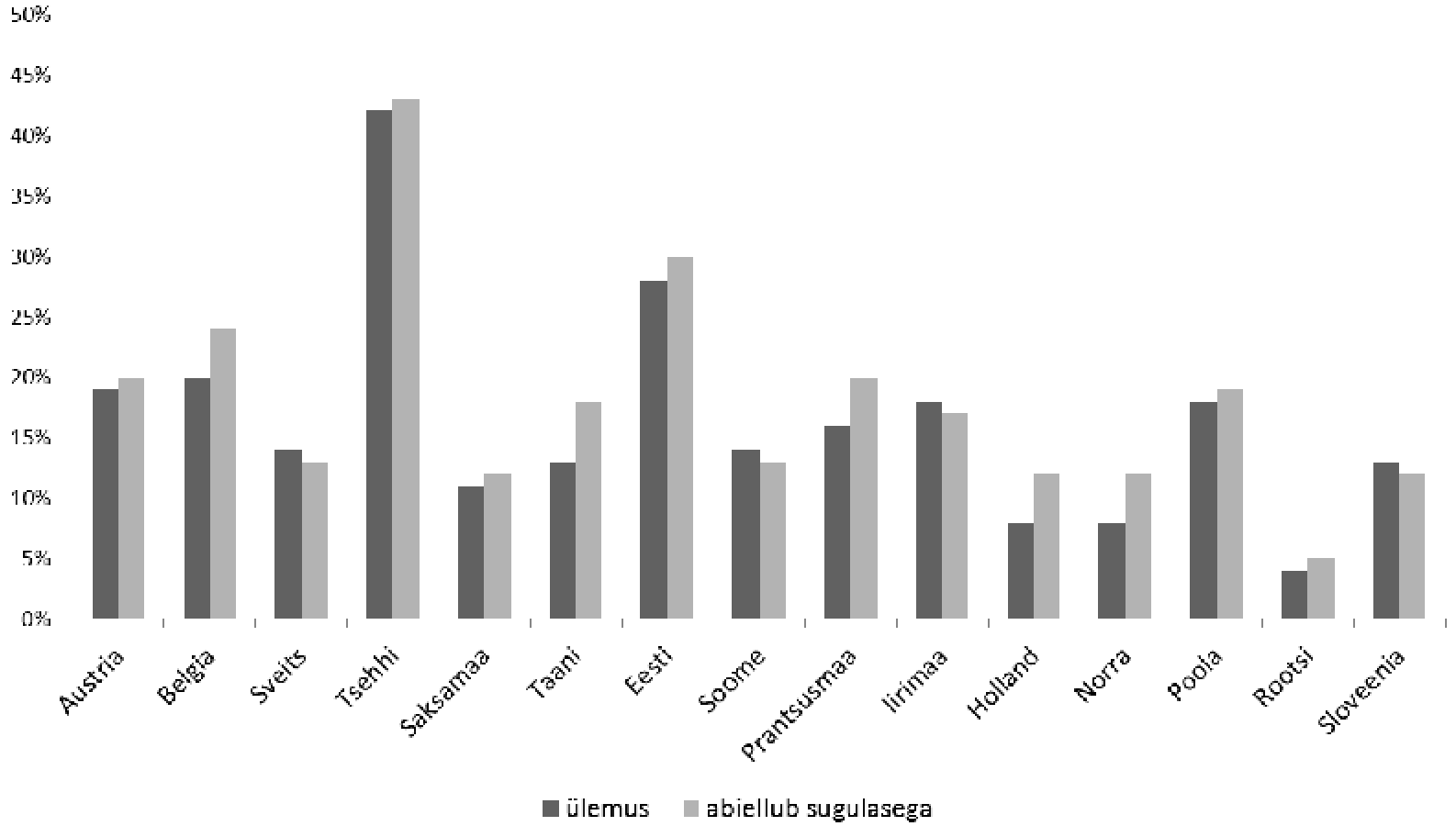

TARTU ÜLIKOOL

Kas inimesed teevad vahet pagulasel ja muul immigratsioonil?

- Pagulastesse suhtutakse leebemalt
- 46-60 aastase pagulastesse natuke vaenulikumalt, sisserändesse Venelased pagulastesse soosivamad
- Väikelinnades vaenulikum suhtumine
- Institutsionaalne usaldus, enda turvalisus, sõbrad teisest rahvusest

- kõik vanemad kui 30 skeptilisemad immigratsiooni
- Institutsionaalne usaldus, sõbrad teisest rahvusest

TARTU ÜLIKOOL

Mis mõjutab sisserändesse suhtumist

	Stand BETA	Sig.	Stand BETA	Sig.	Stand BETA	Sig.
Sallivus (vähemusrühmad)	-,277**	,000	-,187**	,000	-,188**	,000
Institutsionaalne usaldus	,127**	,000	,101**	,000	,093**	,000
Sotsiaalne usaldus	,025	,295	,071**	,002	,057*	,016
Võrdne kohtlemine tähtis	-,297**	,000	-,216**	,000	-,165**	,003
Altruism	,222**	,000	,137**	,010	,099	,079
Elukoha tüüp			-,035	,091	-,029	,172
Haridus			,045*	,037	,028	,207
Sünniaasta			,361**	,000	,331	,000
Sugu			,016	,439	,018	,407
Töötab			,002	,912	,014	,530
Välismaal elanud			,137**	,000	,141	,000
Elab piirkonnas, kus on vähemusi			-,031	,134	-	-
Rassism					-,132	,000
Mõned kultuurid paremad					,086	,000
	,129				,296	

- Ränne ei ole koletis
- Teiste rühmade SALLIVUSE proovikivi
- Ühiskonna ja inimeste toimimise PROOVIKIVI